

MEER
BEHEER
I

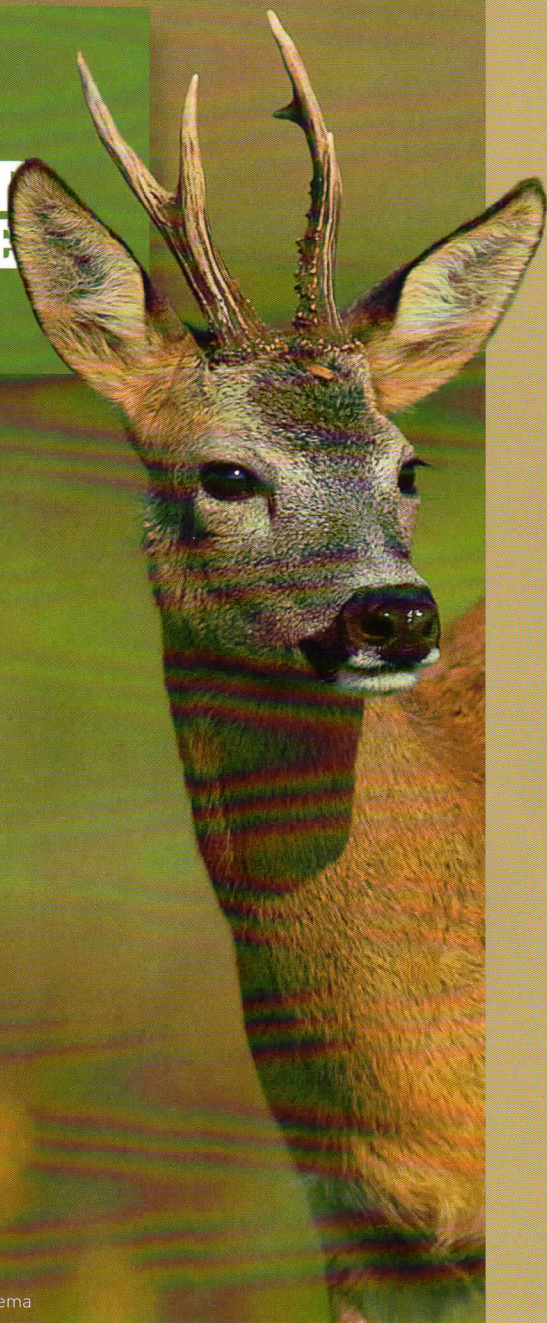

Foto: Anton Huitema

HET “W” WOORD

Vier visies op het begrip welzijn

DOOR OSWIN SCHNEEWEISZ

Welzijn: het woord valt tegenwoordig te pas en te onpas. De wetgever eist dat beheerders aantonen dat afschot bijdraagt aan het welzijn van reeën, maar wat men daar precies onder verstaat blijkt niet erg duidelijk. Wetgevers en rechters spreken het W-woord vandaag de dag wel heel vaak uit. De wetgever eist dat afschot ten dienste moet staan van het welzijn van de populatie en de rechters oordeelden in Drenthe en Limburg dat beheerders moeten aantonen dat hun afschot een gunstig effect heeft op de populatie. Maar kun je dat aantonen en zo niet, mag je dat dan als rechter of wetgevende instantie wel eisen?

DE ONDERZOEKER:
FRAUKE OHL

“Het probleem begint met de definitie. Er zit een groot verschil tussen het idee dat geen individueel dier honger, angst of stress mag ervaren en het idee dat een groep of populatie dieren zich goed moet kunnen ontwikkelen. In ieder geval heb je een ander kader als je het individu centraal stelt dan wanneer de groep centraal staat. Het is een complex probleem en beheerder en wetgever moeten duidelijk zijn over de doelstellingen van welzijnsbeleid. Op dit moment bestaat de neiging

om uitgangspunten en doelstellingen te compartimenteren. In het compartiment ‘dierbeleid’ staat: ‘je dient het individuele dier te beschermen’. In het compartiment ‘natuurbeleid’ staat: ‘je dient de natuur en biodiversiteit te beschermen’. Die twee doelstellingen kunnen snel in tegenspraak met elkaar raken. Daardoor kunnen er onoplosbare dilemma’s gecreëerd worden waar niemand aan kan voldoen en blijven betrokken partijen elkaar verwijten ongelijk te hebben. Welzijnsbeleid

heeft altijd te maken met enerzijds de biologische realiteit van het dier en anderzijds met de perceptie van de mens. Voor een constructieve discussie is het belangrijk om deze verschillende dimensies en uitgangspunten duidelijk te maken een gemeenschappelijke taal te ontwikkelen, als het ware. Ik weet zeker dat het mogelijk is om criteria te ontwikkelen die louter geënt zijn op de biologische realiteit van het dier. Daar is nog wel veel onderzoek voor nodig: onderzoek naar de interacties van het dier met zijn omgeving en de dierlijke competenties in relatie tot de uitdagingen van de omgeving of het leefgebied. Het overvragen van die competenties zou bijvoorbeeld uitgangspunt kunnen zijn om criteria voor een biologisch gedefinieerd welzijn vast te stellen. Daarmee is echter geen absolute objectiviteit bereikt, want of een welzijnstoestand 'goed' of 'slecht' is, blijft een kwestie van menselijke perceptie en morele kaders. De betrokken partijen zullen dus samen moeten aangeven welk niveau van welzijn

**DE JAGER:
LAURENS
HOEDEMAKER**

'De wettelijke grondslagen voor populatiebeheer op basis van draagkracht zijn onder andere dierenwelzijn, risico's voor andere diersoorten en schade aan bijzondere flora. Door de rechters wordt de grondslag voor populatiebeheer echter vernauwd tot uitsluitend het welzijn van de bejaagde diersoort. Dat is veel te smal. Tegelijkertijd is het begrip welzijn gekaapt door allerlei clubs die principieel tegen het doden van dieren zijn. En dat kon gebeuren omdat het in de wet niet duidelijk is gedefinieerd. Er wordt vaak verwezen naar de definitie uit de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren, maar dat zijn criteria die voor wilde dieren niet opgaan. Daarom zijn wij blij met de nieuwe definitie van welzijn zoals beschreven in de recente zienswijze van de Raad voor Dierenangelegenheden namelijk: 'een dier verkeert in een positieve staat van welzijn als het adequaat kan reageren op honger, dorst, onjuiste voeding, stress etcetera' en met de toezegging van staatssecretaris Dijkzema dat zij deze zienswijze gaat toepassen in haar nieuwe natuurbeleid. Meer onderzoek naar de interactie tussen dier en omgeving is, aldus Hoedemaker, welkom om het begrip welzijn nauwkeuriger te definiëren. Hoedemaker: 'De parameters die we nu hebben zijn wel heel grofstoffelijk: als een dier honger lijdt en hij gaat eraan dood dan weten we dat de omstandig-

“ Er zit een groot verschil tussen het idee dat geen individueel dier honger, angst of stress mag ervaren en het idee dat een groep of populatiedieren zich goed moet kunnen ontwikkelen. ”

zij acceptabel vinden. Hiervoor is het 'uit elkaar halen' van menselijke perceptie, doelstellingen en biologische feiten een voorwaarde. Ik zeg niet dat alle problemen zijn opgelost als je dat doet, maar je schept in elk geval meer duidelijkheid.'

heden het aanpassingsvermogen te boven zijn gegaan. Dat zou echter betekenen dat je wacht met beheer tot de dieren van honger en ziekte sterven. De maatschappelijke ophef over het beheer van grote grazers in de Oostvaardersplassen laat zien dat we dat maatschappelijk niet acceptabel vinden. Wij pleiten er juist voor om het beheer van reeën uit

“ De maatschappelijke ophef over het beheer van grote grazers in de Oostvaardersplassen laat zien dat we dat maatschappelijk niet acceptabel vinden. ”

het juridische geharrewar te halen. Laat dat aan de professionaliteit van de jagers, die dat transparant en in samenspraak met de maatschappij willen uitvoeren. Zet het ree weer gewoon op de wildlijst. ▶

MEER BEHEER I

DE JURIST: LUUK BOEREMA

► 'Er wordt een verbinding gelegd tussen de draagkracht van een gebied, voedsel en stress. Stress en honger zijn daarbij het criterium voor welzijn. Het is juridisch echter lastig om verschillende grootheden als draagkracht en populatie-omvang aan elkaar te koppelen. Je weet immers niet precies wat de omvang van een populatie en een leefgebied is. Je weet misschien iets over het leefgebied van een individueel ree, maar niet over dat van een populatie. Een dergelijke benadering houdt ook geen rekening met een solitair levend dier dat af en toe in sprongen bij elkaar komt. Daar kunnen we dus juridisch niet mee uit de voeten. Het probleem is echter dat het zo in de memorie bij de wet is vastgelegd en daar baseren rechters zich op. Rechters zijn nu eenmaal geen ecologen. In de wet moet veel meer benadrukt worden dat populatiebeheer niet alleen noodzakelijk is omwille van welzijn, maar ook om andere (vaak tegenstrijdige) belangen met elkaar te kunnen verenigen. In ons land zijn de belangen van de mens nu eenmaal vaak in conflict met de belangen van het ree. Dan moet je kunnen ingrijpen.' Ervaren jagers beheren al eeuwenlang, kennen hun veld, weten ongeveer wat er rondloopt en beslissen op die kennis en ervaring hun afschot. Waarom is dat niet meer goed genoeg? Boerema: 'Omdat de ene na de andere ontheffing bij de rechter wordt aangevochten op grond van het feit dat het effect van afschot

niet aantoonbaar zou zijn. De natuur zou zichzelf kunnen reguleren. Beheer zou welzijn juist schaden. Het probleem van de Flora en Faunawet is dat de verboden helder zijn, maar over de uitzonderingen is altijd discussie mogelijk. Het is allemaal veel te vaag.' Momenteel spelen enkele rechtszaken waarbij de vraag aan de orde is of er mogelijkheden zijn om een ontheffing te verlenen voor het mogen uitvoeren van populatiebeheer. Boerema: 'Er is nu nog veel

“ In ons land zijn de belangen van de mens nu eenmaal vaak in conflict met de belangen van het ree. Dan moet je kunnen ingrijpen. ”

verschil tussen de diverse rechtbanken. De zaak in Drenthe is van groot belang omdat die inmiddels bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State ligt. Deze uitspraak, die al ettelijke keren is verdaagd, zal van groot belang zijn voor toekomstige besluiten van lagere rechters.'

DE ADVISEUR
EN GROFWILDBEHEER
DESKUNDIGE:
GERRIT JAN SPEK

'Populatiebeheer is een middel om de belangen van de wet te dienen. Het is geen doel op zich', zo stond het ooit in de toelichting op de Flora en Faunawet. Daar werd reeën-beherend Nederland echter een beetje zenuwachtig van. Vervolgens is bij de totstandkoming van de wet het belang populatiebeheer alsnog toegevoegd. Dat heeft geresulteerd in een Babylonische spraakverwarring, omdat het begrip populatiebeheer werd gekoppeld aan het begrip draagkracht en dat is dermate abstract dat iedereen daar zijn eigen invulling aan geeft. Het is eigenlijk doodsimpel. Reeën kunnen overal leven, maar hun leefgebied heeft in ons land vaak ook andere functies dan natuur. Waar het om gaat is dat je een balans bereikt tussen de reeën en die andere functies binnen hun leefgebied. "In een leefgebied waar reeën geen of nauwelijks schade veroorzaken (bijvoorbeeld Zuidoost Veluwe) heb je grote delen waar geen afschot nodig is. Geen afschot in die grote gebieden levert geen onoverkomelijke problemen op in de aangrenzende gebieden. De dieren reguleren hun populatie daar namelijk zelf prima. Dat geldt ook voor alle optimale leefgebieden oftewel gebieden met een mineraalrijke bodem en een gevarieerd landbouwlandschap met overhoekjes, bosjes en heggen. Daar regelen reeën hun eigen dichtheid en is het welzijn gegarandeerd doordat de eenjarigen het gebied verlaten. In deze landschappen lopen de grootste reeën van Europa. Voor de niet-dominante reeën die het gebied verlaten ligt het veelal anders. Poutsma noemde dit ooit de outcasts. In minder goede biotopen loopt de dichtheid eerder op dan in die goede, ook als er barrières zijn waardoor de stand als een ballon wordt opgeblazen. Daar kan een substantieel deel van de populatie in een kommerrijke fase komen. Dat merk je aan lage gewichten bij de kalveren, een hoge belasting met parasieten en de nodige reeën die door DWHC worden onderzocht. Bij een versnipperde infrastructuur, zoals bijna overal in ons land, en het ontbreken van concurrenten zoals edelhert en wolf krijg je biotopen met heel veel reeën. Daar moet je gebiedsdekkend

de populatie naar een lager niveau brengen omdat er -zoals nu het geval is- anders een disbalans ontstaat tussen aantallen reeën en veiligheid op de wegen. Niet zo lang geleden werden reeën gepredeerd door wolf en mens, nu eindigen ze ziek, zwak en misselijk of plat op het asfalt als de jager er niet beheert. Al de belangen waar reeën belangrijke schade aan kunnen veroorzaken zijn benoemd in artikel 68. Dit betreft ook schade aan de soort zelf. Is er een leefgebied waar sprake is van schade aan de soort zelf dan kun je dus gewoon op grond van artikel 68 afschot plegen. Je zult wel op basis van feiten

“ Niet zo lang geleden werden reeën gepredeerd door wolf en mens, nu eindigen ze ziek, zwak en misselijk of plat op het asfalt als de jager er niet beheert. ”

(ontwikkeling gewicht, groei kalveren, aanwezigheid van parasieten en door DWHC onderzochte reeën) moeten aantonen dat er sprake is van schade aan de soort. De eis dat je moet aantonen dat afschot een gunstig effect heeft op het welzijn van de populatie is dus logisch. Als we zouden stoppen met beheer dan zouden de indicatoren dat het minder gaat met onze reeën snel zichtbaar worden. Conclusie: alle redenen en belangen (waaronder schade aan de soort zelf) worden al afgedekt door artikel 68. Het is de vraag welke belangen je het zwaarst laat wegen en voor elk belang geldt dat je het moet onderbouwen met cijfers.'